

Rozgonyi Péter-életútinterjú

Készítette: Rozsonits Tamás

A beszélgetés időpontja: Esztergom, 2018. április 26.

Szerkesztett, tömörített, kiegészített, lábjegyzetelt változat.

Rozsonits Tamás:

Történelmi neved van: a híres Rozgonyiak leszármazottja vagy?

Rozgonyi Péter:

Édesapám kutatta a család történetét és felállította a családfát is, van kötődés a történelmi famíliához. V. György angol királyig vezette vissza a családunk történetét, de nem emlékszem a részletekre, habár a családfa erősen megfakult, de a kinyomtatott példánya nekem is megvan.

Rozsonits Tamás:

Mikor, milyen családban és hol születél?

Rozgonyi Péter:

Budapesten, 1959. július 1-jén. Édesapám nagyon összetett személyiség: több diplomával rendelkező villamosmérnök, mellette zeneszerető- és értő ember volt. Erőteljes műszaki beállítottságú, de komoly humán műveltségű emberként emlékszem rá. Komoly művészek tartoztak a baráti köréhez, a testvérbátyja, Rozgonyi Iván író, az anyai nagymamám műfordító volt, sok nyelvből fordított. Iván fia, Ádám a mai napig televíziós rendezőként ismert. Mielőtt apám a munkahelyén találkozott édesanyámmal, már volt egy házassága, így van egy féltestvérem, Rozgonyi Gábor. Ő adta meg annak idején a végső lökést ahhoz, amivel maig foglalkozom. Később a szüleim elváltak, én anyámmal maradtam, de rengeteget lógtam apám nyakán is. Sulis koromban zenéltem, de az iskola vége felé még nem igazán tudtam, merre tovább. Doboltam és harsonán játszottam. Egyikről sem éreztem, hogy komolyra fordulhatna a későbbiek folyamán. A dobot azért szerettem, mert a rockzene mindig közel állt hozzám. A west coaston¹ szocializálódtam, de természetesen a Deep Purple² és kortársai is nagyon megérintettek. A bátyám is, mint én, erőteljesen műszaki beállítottságú, de játszott hangszeren is, bár már akkor jobban érdekelte ennek a technikai része. A Kati és a Kerek Perc³ együttes technikusa lett, és ez időben szinte egybe esett a Magyar Hanglemezzgyártó Vállalat Rottenbiller utcai stúdiójának korszerűsítésével. Világszínvonalú technikát építettek be, és talán az egyik első felvétel a vadiúj berendezésekkel éppen a Kati és a Kerek Perc első nagylemeze, 1979-ben. Akkoriban még azt sem tudtam, merre állok arccal, hogy egyáltalán mivel szeretnék foglalkozni az életben, de éreztem, hogy a zenélés – bár nagyon jó dolog –, de hobbinál sosem lesz több. Érdekelt a zene, de mellette a hozzá kapcsolódó minden más is, ami a zene előállításával technikailag kapcsolatos, éppen ezért a Műszaki Főiskolára jártam.

¹ Az Egyesült Államok nyugati partvidékén született rockprodukciók gyűjtőfogalma. A hatvanas évek második felétől a fogalom a San Francisco-i sound, a heavy, a soft és a pszichedelikus rock szinonimája lett. A hetvenes évek elejétől általánosabb rockzenei gyűjtőfogalom: minden olyan produkciót felölel, amely a partvidék városaiban készül. A zenekari hangzásra több billentyűs motívum, mives hangszerelés, dallamgazdagság és többszólamú vokál a jellemző. Jeles képviselői közé tartozik a Kansas, a Boston, a Styx, a Toto vagy a Journey együttes.

² 1968-ban alakult angol rockzenekar; a hardrock-műfaj megalapítói.

³ Popzenekar; 1975 és 1982 között működött, a zenekar nevének ötletadója a billentyűs-énekes, Nagy Kati volt.

Egy nap a bátyám megkérdezte, van-e kedvem benézni vele a stúdióba. Innentől csak arra emlékszem, hogy letámasztott engem egy sarokba, és azt mondta, hogy álljak itt és kussoljak, ne zavarjak senkit, nézelődjek. Olyan szinten ejtett rabul engem mindaz, amit láttam: a hatalmas, sok csatornás MCI keverőpult, a stúdiómagnó a kétcollos szalaggal, hogy valósággal megbabonázva álltam ott: mi történik itt, hiszen ez varázslat! Aztán kis idő múlva szólt a bátyám, hogy most léc, húzzak haza, én meg, ahogy mentem le a lépcsőn, azon tanakodtam, hogyan lehetne ehhez az egészhez közel kerülni. Ki volt írva egy ajtóra, hogy „stúdióvezető”. Gondoltam, bekopogok. Így is tettem, köszöntem, bemutatkoztam és azt mondtam, hogy én itt akarok dolgozni, mire ő, hogy hát ez nem teljesen így működik... A lényeg az, hogy addig erősködtem, hogy úgy mentem ki az épületből, hogy felvettem segédmunkásnak. Nem érdekelt engem, mit takar a munkakör, ott akartam lenni a hatalmas stúdióban az óriási feljátszóval, változtatható akusztikával. Oda minden további nélkül befért egy komplett szimfonikus zenekar. Az volt az első feladatom, hogy az érkező zenekaroknak segítettem bepakolni. Olyan munkakör létezett még akkoriban, hogy „termes/magnós”, de engem csak az érdekelt, hogy ott lehessenek. A termes a berendezésért volt felelős, a magnós valójában a hangmérnök keze alá dolgozott a magnó beállításával, kezelésével, a szalagok befűzésével, gyakorlatilag asszisztensként. Teljesen magával ragadott és beszívott ez a világ. Nem csak pop- vagy rockfelvételek készültek, hanem Kocsis Zoltán,⁴ is megfordult itt de az Állami Hangversenyzenekar is Ferencsik Jánossal⁵, ezenkívül vers- és meselemezek is születtek.

Örvényszerűen szippantott be engem ez a világ harmadéves főiskolásként. Tudtam, hogy engem nem érdekel semmi más, én ezt akarom! Persze a keverőasztal mögé szerettem volna kerülni, utána is jártam, hol képeznek hangmérnököket, de akkor Magyarországon még sehol nem tanították ezt a felsőoktatásban. Hivatalosan műszaki egyetemi végzettséggel lehetett valaki hangmérnök. Időm sem lett volna kihagyni mondjuk öt évet a tanulás miatt, hogy tessék engem megvárni, majd jövök! Akkor kimaradtam volna például a klasszikus Edda Művek,⁶ a Dinamit,⁷ a Neoton Família,⁸ az Állami Hangversenyzenekar, Kocsis Zoltán és sorolhatnám a legnagyobbakat felvételeiről?

Rozsonits Tamás:

Zeneiskolában is tanultál?

Rozgonyi Péter:

Igen, és autodidakta módon is. A bátyám levetett dobszerkóját megörököltem, és azon kezdtem el dobolni. A zeneiskolában a harsona volt a hangszerem. Játsoztam iskolai zenekarokban is, nagyon jó, hogy megismerkedtem a kottával és a zenei szakkifejezésekkel, aminek akkor még nem éreztem a jelentőségét, viszont mind a mai napig nagyon hálás vagyok érte.

⁴ Kocsis Zoltán (1952–2016) Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas zongoraművész, karmester, zeneszerző.

⁵ Ferencsik János (1907–1984) karmester, az Operaház főigazgatója volt.

⁶ 1974-ben Miskolcon alakult rockzenekar.

⁷ 1979-ben a Skorpió, a Mini és a P. Mobil tagjaiból alakult rockzenekar.

⁸ A Neoton együttes 1977-ben változtatta erre a nevét, miután fuzionált a Kócbabák női énekezőjével.

Rozsonits Tamás:

Mikor fűjtál bele utoljára harsonába?

Rozgonyi Péter:

Nem tudom megmondani, és azt sem, hogy mikor ültem dob mögött.

Rozsonits Tamás:

Lemezgyűjtő voltál?

Rozgonyi Péter:

Figyelj! Azt elmondani nem tudom, mennyire! Állandóan apám nyakán lógtam, ő segített lemezekhez jutni, építettünk hangfalakat, buheráltam vele a különböző lejátszó eszközeimet, segített ezeket beszerezni is, szalagos és kazettás magnókat. Mindig a hangzás volt számomra a legfontosabb.

Rozsonits Tamás:

Milyen berendezéseid voltak?

Rozgonyi Péter:

Végigjártam a teljes szortimentet, ami fellelhető volt az országban: a lengyel Grundig-licenz Unitra magnó, a csehszlovák Tesla mono, később a sztereó változatai, de volt lemezjátszóm is, először Tesla, aztán a japán gépek: Akai, Panasonic, majd az Orion és a Videoton hifitornyok – mindegyikből volt nekem is. Mind a mai napig a hangfal a leggyengébb láncszem, nekem abból is volt sok, a saját építésűtől kezdve a gyáriakig. Arra is emlékszem, hogy az első Pioneer CT-506-os kazettás deckemre hogyan spóroltam össze a pénzt, nyolcezer-ötszáz forintba került akkoriban. Óriási minőségi javulást jelentett az előző magnóimhoz képest. Mindig a jobb hangzást kerestem, állandóan állígtattam a magnó fejét, teszteltem a különböző kazettákat. Visszatérve a lemezekre: a Vörösmarty téri lemezzalonban lógtam állandóan, akkor még nem tudtam, hogy fölötte székel a magyar Hanglemezgyártó Vállalat és az Országos Rendező Iroda, meg az Interkoncert. Később aztán rengeteget jártam oda, fel az emeletekre a páternoszterrel, ORI-büfé, lemezgyári irodák, egyebek. Nagy szerencsémre édesanyám kiderítette, hogy él egy rokonunk Németországban, akivel felvettük a kapcsolatot, és én semmi mást nem kértem tőle, csak azt, hogy küldjön nekem lemezeket és zenei szaklapokat. A magazinokkal és bennük a poszterekkel az iskolában akkora király voltam, hogy az elképzelhetetlen! Amikor megkaptam az Omega⁹ *Time Robber* című lemezét (Bellaphon, 1976) (ami itthon *Időrabló* címmel jelent meg rá egy évre [Pepita, 1977]), bevittem a suliba a borítóját, elájult tőle mindenki! Nagyon sajnálom, hogy mára szinte nincs is fizikai hanghordozó, mert én a borítókat hetekig-hónapokig tanulmányoztam. Azóta is megvan minden vinyl (nem bakelit!) lemezem, meg az összes cédém, mert a gyűjteményem számomra mindig fontos volt.

⁹ 1962 óta napjainkig aktív rockzenekar.

Rozsonits Tamás:

A nevedet először a Hobo Blues Band¹⁰ *Vadászat*¹¹ című lemezén olvastam, ahol a közreműködők között külön köszönetet mondtak neked. Játszottál más lemezeken is, nem kizárólag a hangmérnöki teendőket végezted?

Rozgonyi Péter:

Itt utalnék vissza arra, hogy miből maradtam volna ki, ha bevállalok öt év egyetemem, hiszen akkor el kellett döntenem, hogy maradok a stúdióban vagy visszaülök az iskolapadba. Kimaradtam volna a lemezkészítésből, ennek az egésznek a lényegéből! Így benne voltam a fősodorban. Ahogy bekerültem a stúdióba segédmunkásként, azonnal, hihetetlenül nyitottan fogékony voltam mindenre. Lestem mindent, mert baromira érdekelt ez az egész.

Rozsonits Tamás:

Engedték a kollégáid?

Rozgonyi Péter:

Engedték, ami nagyon-nagyon fontos mozzanat az életemben, mert látták rajtam, hogy használható vagyok. Egyre közelebb engedtek a fontosabb dolgokhoz: rám bízták a mikrofonozást, aztán észrevettem, hogy már nem is ellenőrzik, hova teszem őket. Megtanultam mindent, mert ellestem tőlük. Meg akartam tanulni! Nagyon fontos: mindent el is magyaráztak. Ott ismerkedtem meg azzal a két hangmérnökkel, akik a későbbi éveimet meghatározták: Dobó Ferivel, aki a Neoton Família lemezeit készítette, és Kálmán Sanyival, akinek nem is tudom, milyen hosszú ideig ültem a nyakán. Ő készítette például az *István, a király*¹² eredeti hanganyagát. Ezekről az emberektől irgalmatlanul sokat tanultam. Elképesztően sokat! Dobó Feri sajnos már nem él, Kálmán Sanyi mind a mai napig a Madách Színház vezető hangmérnöke. Vele tartjuk a kapcsolatot és nagyon jól esett pár hónapja, hogy megírhattam neki, mennyi mindent tanultam tőle!

Rozsonits Tamás:

Kik dolgoztak akkoriban még hangmérnökként?

Rozgonyi Péter:

Zakariás Pisti, aki szintén nagyon fiatalon került oda. Juhász Pisti ugyan az volt, mint én akkoriban: termes/magnós.

Rozsonits Tamás:

Milyen volt akkoriban a technikai felszereltség nemzetközi viszonylatban?

Rozgonyi Péter:

A Rottenbiller utcai stúdió a korszerűsítést követően a világ legszínvonalasabb berendezéseit kapta: sok sávú Studer magnó, MCI keverőpult, ami nem az SSL vagy a NEVE, hanem ezek alatt egy árkategóriával, de sok zenész pont azt a hangzást szerette, például a Bee Gees vagy Phil Collins, akinek otthon egy éppen olyan üzemelt a házi stúdiójában. Amikor én a stúdióba kerültem, a klasszikus, legendás eszközöket, mint például a Telefunken keverőpultot és társait már levitték a pincébe. A felújításkor zseniális mikrofonparkot vásároltak, olyat, amire ma is

¹⁰ 1978-ban alakult blues-rock zenekar; mely 2011-ben köszönt el a közönségtől.

¹¹ A Hobo Blues Band 1984-ben megjelent dupla conceptalbuma, a szakma és a közönség véleménye szerint is minden idők egyik legfontosabb hazai hangfelvétele.

¹² Szörényi Levente és Bródy János rockoperája, minden idők egyik legfontosabb és legnépszerűbb hazai rockzenei színpadi műve.

csorgatja a nyálát minden hozzáértő: Neumann U 47, U 87, KM 84, KM 86, stb. Egy szimfonikus zenekari felvételhez gondold el, hány mikrofon szükséges! És volt is, mindenképp, sok. A Rottenbiller utcában a felvételkészítés minden egyes szegmensébe beleszagoltam és nem tudok kellőképpen hálás lenni a sorsnak, hogy ez így alakult!

Rozsonits Tamás:

Hogyan kerültél át Törökbálintra?

Rozgonyi Péter:

Úgy, hogy a Hungaroton nagy fába vágta a fejszét: eldöntötték, hogy nyugati mintára létrehoznak egy olyan stúdiókomplexumot, ami Budapest határán kívül lesz, alkotóműhelyként is funkcionál, technikailag pedig a kor legszínvonalasabb eszközparkjával rendelkezik, figyelembe véve az akkori Cocom-listát.¹³ Azt hiszem, Bors Jenő találta ki és verte keresztül akkor a pártvezetésen, hogy a Hungaroton létrehozhasson egy olyan stúdiót, ahol világszínvonalú felvételek készülhetnek. Törökbálinton találták meg az ideális helyszínt egy kétszáz hektáros őszibarackos közepén álló kastélyt, ott hoztuk létre a „P” Stúdiót. Az sem érdekelt őket, hogy milyen gazdasági formában üzemeljen, akkor már a GMK-k¹⁴ világát éltük. Dobó Feri bízta meg a törökbálinti stúdió vezetésével. Szabad kezet kapott az egész kitalálására és üzemeltetésére. Kapott egy pénzügyi keretet, amit erre fordíthatott. Biztos vagyok benne, hogy ez így is történt, nem zsebekbe vándoroltak összegek, hanem minden fillért a stúdióra költött. Létrejött egy modern stúdió Törökbálinton, a legkorszerűbb, „ház a házban” építészeti elv alapján három tökéletesen szeparálható akusztikus helyiséggel, nagy technikai helyiséggel és pihenőszobákkal. Az volt a terv, hogy építenek vendégszobákat is, hogy az alkotás teljes idejére kiköltözhessen akár az egész zenekar, ne ingázzanak a város és a stúdió között, hanem elszeparáltan tudjanak jó minőségű felvételeket készíteni. Telefon sem volt, csak CB rádió. Akkor vették a fejükbe a Hungarotonnal, hogy ők mindenképp világsztárt akarnak, ez az egész annak a jegyében jött létre. (Sajnos nem lett sohasem világsztárunk az ismert okok miatt, de a törekvés megvolt.) Támadt ellenzél is, mert a pártfunkciók arról siránkoztak, hogy bordélyházat akarunk ott üzemeltetni. Bors Jenő erre azt válaszolta, ha ettől jobbak lesznek a magyar felvételek, akkor csináljanak bordélyházat! Előfordultak persze ott érdekes sztorik, de igazából ez a rock and rollból adódik elsősorban. Mivel Dobó Feri teljesen szabad kezet kapott, ragaszkodott hozzá, hogy olyan munkatársakat választ, akikben megbízik, akik olyan szintű munkát végeznek, amiért az egész komplexum alapítattott. Kálmán Sanyit, Ottó Tivadart és engem kért fel elsőként, később csatlakozott Küronya Miki, így, mi öten kezdtük a munkát, a szó szoros értelmében: éjt nappallá téve mi húztuk be a kábeleket, forrasztottunk, összeállítottuk az egészet. Feri választotta ki a berendezéseket és eszközöket, például a hatalmas, negyvennyolc csatornás MCI pultot is.

¹³ Az egykori keleti blokkot sújtó multilaterális kereskedelmi embargó, a csúcstechnológiai eszközök kereskedelmi feketelistája.

¹⁴ Gazdasági munkaközösség.

Rozsonits Tamás:

Milyen érzés volt azt kicsomagolni?

Rozgonyi Péter:

Hátborzongató! Juj, még most is, ahogy visszagondolok rá! Mi voltunk a névadói, azért lett „P” Stúdió, mert kifejezetten popzenei felvételek megalkotására hozták létre. Ezért nyerte el a keresztségben a „P” Stúdió nevet. Nem túl elmés, de megfelelt.

Rozsonits Tamás:

Mennyi időt töltött egy zenekar a felvételekkel és a keveréssel egy nagylemez esetében?

Rozgonyi Péter:

Ez attól függött, hogy az MHV erre mennyi időt biztosított számukra. Harminc-negyven napot általában. A harminc nap volt a minimum. Minden áldott nap kimentünk – mert nem aludtunk ott –, folyamatosan dolgozott a stúdió két, sőt, három műszakban. Előfordult, hogy éjjel kettőre mentem és reggel kilencig ott voltam. Örületesen pörgött a stúdió. Meg kell, hogy mondjam: nagyon-nagyon békén hagytak minket! Senki nem háborgatott bennünket, az volt a lényeg, hogy a végeredmény jó legyen. Dobó Ferinek azt mondták, hogy nem ártana, ha a stúdióvezető belépne a pártba, hogy békén hagyjanak minket. Pjt.-ként¹⁵ működtünk, akkor kezdtem el olyan fizetést kapni, amelyek az átlaghoz képest az akkor utópisztikusnak tűnt, de a folyamatos kijárást saját kocsival finanszírozni kellett. Mai viszonylatban amúgy nevetséges összegnek számított. Számunkra nem az anyagiak jelentették a lényegét, hanem az, hogy békén hagytak minket, engedtek kísérletezni, olyan eszközöket tettek a kezünk alá, amikkel lehetett is dolgozni. Abban az időben a magyar pop-rock zene ebben a térségben abszolút hegemóniát élvezett. Minden borítón három nyelven írták ki az infókat, magyarul, angolul, oroszul, a környező országokban mindenhol lehetett kapni a magyar lemezeket. Irgalmatlan jó dolgokat készítettünk, még mai füllel hallgatva is. Például a Hobo Blues Band *Vadászat* című albumát, vagy az *István, a királyt*.

Rozsonits Tamás:

Melyik volt az első lemez, amit önállóan készítettél?

Rozgonyi Péter:

Már a Rottenbiller utcában sikerült közel férközni a dolgokhoz, ami aztán Törökbálinton minden képzeletet felülmúlóan jól alakultak. 0-24-ben ontottuk a lemezeket. Látástól vakulásig dolgoztunk. Jöttek külsős kollégák is, mint Kiss Pista és Lakatos Gabi a Magyar Rádiótól, vagy Kovács Gyuri a MAFILM hangmérnöke. Hétféteken is. Azt sem tudtam abban az időszakban, milyen nap van éppen. Ha valaki megkérdezte, mindig azt feleltem, hogy csütörtök. Nekem valami miatt mindig csütörtök volt. Olyan külsős kollégák is jöttek, akik nem voltak olyan maximálisan magas szintű szakemberek, mint akiket az előbb említettem. Nekik segíteni kellett. Akadt köztük olyan is, aki ájultan feküdt a keverőasztal alatt, mert elfogyasztotta a magnetofonok fejét tisztítandó 96 %-os alkoholt. Helyettük el kellett végezni a feladatot. Az első önálló munkám egy Dolly Roll-kislemez volt, az 1986-os mexikói futball világbajnokság indulója, mármint a magyar válogatotté. Figyelj: az volt életem első önálló munkája, mai füllel hallgathatatlan! Botrány! Minden hibát elkövettem,

¹⁵ Polgári jogi társaság.

amit egy kezdő elvéthet. Stílusidegen dolgokat használtam. Meg akartam mutatni! Ezúton is elnézést kérek az érintettektől. Soha többé nem is dolgoztam velük önállóan. Nyilván nem ezért kapott ki a magyar válogatott az oroszoktól Irapuatoban 6:0-ra. Néha kénytelen vagyok szembesülni a dallal, mert az internet nem felejt, elrettentő példaként bemutatom a tanítványaimnak. Minden hibát elkövettem, amitől óvok minden kezdőt, ám természetesen mindenki elköveti majd ugyanezeket. Ezt követően lavinaszerűen indult be a pályafutásom. Felsorolni sem tudom, ki mindenkivel dolgoztam, kapásból néhány név: Edda Művek, Szűcs Judith, Dolly Roll, Exotic, Vincze Lilla, Pál Utcai Fiúk, Balázs Fecó, Senator, Első Emelet, Step, Balkan Tourist, Modern Hungaria, Plexi és Frutti, Szandi, Ladánybene 24, Pa-Dö-Dö, Pierrot, FLM, No, Bon-Bon, Hobo Blues Band, Európa Kiadó, Karácsony János, Szekeres Tamás, Pokolgép, Ossian, Moby Dick, Sing-Sing, Akela, Southern Special, Hungarica, Markos György, Zsoldos Béla, M. É. Z., Demjén Ferenc, Szakcsi-Vukán, Irigy Hónaljmirigy, Ernyey Béla, Ganxsta Zolee és a Kartel, Bródy János, Koncz Zsuzsa, Horgas Eszter, TRB, Karthago, Szigeti Ferenc, Magyar Atom, Dés László, Black Out, Nyers, Gerendás Péter, Anna and the Barbies, Unisex, Harcsa Veronika, Lovász Irén, Kowalsky Meg A Vega, Firkin, F. O. System, Sex Action, OK, Marathon, TRB, Mobil Mánia, BJO, MAO, Tóth Vera, Mystery Gang, Beatrice, Finucci Bros., Örökség, Tóth Reni és még sorolhatnánk, elnézést kérek mindenkitől, akit kihagytam, hiszen körülbelül hatszáz lemezt csináltam eddig, és manapság is aktívan dolgozom. Mind a mai napig szinte válogatás nélkül elvállalok mindent, csak legyen benne valami érdekes kihívás, ám ez nem elvtelenség a részemről, hanem számomra az jelenti a feladatot, hogy jól hozzak ki a nyersanyagból, akármilyen is az.

Rozsonits Tamás:

Akkoriban a művészek megválaszthatták, hogy mely stúdióban és kivel dolgoznak a lemezükön?

Rozgonyi Péter:

Igen. Másrészt a törökbálinti stúdió a méreteinél fogva alkalmatlan volt nagy létszámú zenekarok számára hangfelvételt készíteni, kifejezetten popzenei stúdióknak hozták létre. A Rottenbiller utcában én már mindenbe beleszagoltam, a szimfonikus zenekartól kezdve a verslemezeken át a mesefelvételekig, de Törökbálinton már csak pop és rockzenével foglalkoztunk. de azoknak minden szegmensével. Arra az időre nagyon beérett a szorgalmam, mert bizony, azt mondták a zenekarok, hogy én ezzel és ezzel a hangmérnökkel akarok dolgozni, és gyakran választottak engem. Ebben a Lemezgyártól szabadságot kaptak, a művészek választhatták meg a szakembereket. Úgy gondolom, ez emberi és ízlésbeli tulajdonságokat figyelembe véve hoztak döntést. Egy előadó-hangmérnök kapcsolat mélyen bizalmi viszony.

Rozsonits Tamás:

Magánemberként, mint zenerajongó, tudsz elfogulatlanul, csak a zene élvezete miatt lemezeket hallgatni, vagy a hangmérnök munkáját figyeled már jobban?

Rozgonyi Péter:

Kétféleképpen hallgatok zenét: zenehallgatóként akkor, ha autózom vagy edzek, akkor befogadóként élvezem a zenét, mint bárki más. Előfordul, hogy ilyenkor valami felkelti a figyelmemet, és elkezdem boncolgatni. Amikor a törökbálinti stúdió beindult, akkorra már a legális hanglemezcatornák is hozzáférhetővé tették a frissen megjelent nyugati lemezeket,

például Németh Oszi¹⁶ Fonográf hanglemezboltja és a többi kis maszek üzlet. A „P” Stúdió ötfős csapatából nekem volt egy olyan feladatom a többi mellett, hogy hajtsam fel az aktuális kurrens lemezeket. Odafigyeltünk arra, hogy a nemzetközi szakma csúcsa mit képvisel, mik a trendek, merre tart a fejlődés. Rendszeresen jártam Németh Oszihoz, mert kaptam költségkeretet, amiből folyamatosan vásároltam a frissen megjelent nyugati lemezeket, így létrehoztunk egy kis archívumot. Ha valaki szeretett volna fejlődni, új hangképeket tanulmányozni, hazavihette az új lemezeket alaposan kielemezni. Ezt a szokást én a mai napig tartom. Ahogy vannak a folyamatosan változó zenei divatok, úgy ez a hangzásban is tetten érhető. Az egész egy körforgásként működik, ahogy az öltözködésben is vannak újra felbukkanó darabok, a hangzásban is, csak átalakulnak egy kicsit. Végül is nincsen semmi új a Nap alatt. Ezeket a változásokat a mai napig figyelem. Gyakran beülök a stúdióba és meghallgatok egy új felvételt, elemzem, hogy mit miért és hogyan csináltak a külföldi kollégák. Mennyire és hova tolódnak el az arányok az egyes hangszerek és szólamok tekintetében.

Rozsonits Tamás:

A nyugati lemezborítókön olvasható, hogy ki volt az adott album producere, hangmérnöke, a hangmérnök asszisztense, melyik stúdió(k)ban vették fel, mennyi ideig tartott a felvétel, hol keverték, ki és hol masterelte. A magyar lemezborítókön lényegesen kevesebb információ található. Nálunk nem így működik a lemezfelvétel folyamata?

Rozgonyi Péter:

Alapvetően de, viszont bizonyos feladatkörök összecsisztak. Amikor elkezdtem dolgozni a Rottenbiller utcában, akkor még volt a hangmérnök mellett zenei rendező. Ez a munkakör körülbelül a zenei producernek felel meg. Odafigyelt a pontosságra, a tiszta hangokra, harmóniákra és a hangszerelésre. Kifejezetten magas szinten képzett zenei szakember volt. Később a hangmérnöki és a zenei rendezői munka összeért. Itt tartom nagyon fontosnak megjegyezni azt, milyen fontos, hogy egy hangmérnök korábban tanult-e zenét. Szerencsére én tanultam, mert elérkezett az a pillanat, amikor egy személyben kellett minden munkakört ellátni: átlátni és odafigyelni egyszerre a felvétel technikai és művészi részére is. Óriási előnyben vannak azok, akik ezt a kettőt ötvözni tudják. A mostani hangmérnöki/hangmesteri képzéseken résztvevő fiataloknak már eleve így, komplexen kellene oktatni a tudnivalókat. Magam is tanítok, és az a tapasztalatom, hogy azokból a növendékekből lesz a legjobb hangmérnök/hangmester, akik maguk is zenélnek, és értik is a zenét. Visszatérve: Törökbálinton én már általában zenei rendező nélkül dolgoztam. Sokat segít, ha akad a zenekarban egy zeneileg meghatározó egyéniség, aki megmondja, minek hogy kell történni. Ebben mindig partner voltam/vagyok. Sokszor teljesen rám bízta a dolgot.

¹⁶ Németh Oszkár, a Fonográf dobosa.

Rozsonits Tamás:

A hangrögzítés technikai háttere milyen meghatározó csomópontok mentén változott a pályafutásod során?

Rozgonyi Péter:

Amikor indult a pályám, már a soksávós rögzítés működött: tizenhat, huszonnégy, később sokkal több sávon történt. Volt olyan, hogy szinkronban futott két magnó, ott már negyvennyolc sávot lehetett rögzíteni az analóg eszközökön. Abban az időben minden zenekar hihetetlenül felkészülten érkezett a stúdióba. (Nem akarok senkit megbántani, de ma sajnos nem mindig ez a helyzet.) A régi csapatok feljátszották a műveket, és akkor azok úgy maradtak. Nem volt lehetőség utólagos javítgatásokra, mint ma, a hihetetlen technikának köszönhetően. Kicserélni volt mód bármit, de azt akkor újra fel kellett játszani. Ám az, hogy egyik helyről kivesszem a jó periódust, és bemásolom máshova, nem működött. A pontatlan ritmust sem lehetett gépekkel feszesre húzni. Magyarul: ha Törökbálintra kijött egy zenekar, előtte úgy felkészültek, hogy az példaszerű volt, és presztízskérdésnek tekintették, hogy minél kevesebb megállással játsszák fel a szólamaikat. Azok számítottak profi zenészeknek, akiknél annyi ideig tartott a felvétel, mint a nóta. Egy érdekesség: sokat dolgoztam az Első Emelet és az Exotic zenekarokkal. Nem rivalizálás folyt köztük, hanem kijártak egymás felvételeire, és segítettek a másikat hangszerrel, egyebekkel. Manapság ez nem nagyon jellemző. Azért szeretek öreg, rutinos rókákkal dolgozni, mert bennük még él ez az igény. Nem ölte ki a technika fejlődése azt, hogy ők akarják hangról hangra feljátszani a dalaikat, nem a hangmérnöktől várják, hogy húzza be azokat valahonnan. Vagy az énekeseknél: hadd énekeljem fel az összes refrént, mert más lesz picit, mint az előző, és ne ismételjük meg az első verziót, ahányszor kell, hogy legyen benne feeling. A következő állomás a technika fejlődésében akkor köszöntött be, amikor megjelentek a programozható hangszerek. Nem elsősorban a szintetizátorokra vagy a samplerekre gondolok, bár az Emulator 1-ről is mesélhetnék, mert az volt az első olyan hangszer, amellyel mintát lehetett venni, nagy floppyn tárolni, és a klaviatúrán megszólaltatni. Mondanom sem kell, mindenkinek az volt az első dolga, hogy belebőgött és egyéb malacságok. Aztán jöttek az akusztikus dobhangot már egész jól megközelítő, programozható dobgépek, mint a Linn drum. Törökbálinton mi a mai értelemben vett komputertechnológiával még nem találkoztunk. Amikor megjelentek az első midis hangszerek, tehát azok a szintetizátorok, amelyeket a midi technológia révén össze lehetett kötni egy összetettebb hangzásért, jött a Commodore 64 és a ZX Spectrum, de az igazi áttörést a Panta Rhei¹⁷ zenekarból ismert Szalay-testvérek Musix 81 zenei számítógépe jelentette. Világszabadalom lett a találmányuk, és egy híres amerikai cég azonnal rácsapott és megvásárolta.

Rozsonits Tamás:

Mekkora terhet rótt rátok, hogy egy-egy ilyen új technológiát A-tól Z-ig meg kellett tanulni, folyamatosan frissíteni és készség szintjén használni?

Rozgonyi Péter:

A fejlődés sosem áll le, máig folyamatosan tanulunk. Véleményem szerint mára a technika ilyen ütemű fejlődésének megvannak a káros hatásai, de akkoriban ezt még nem éreztük. Mikor megjelentek a gépek, szívesen fogadtuk őket, az más kérdés, hogy egy dobos hogy élte meg azt, hogy helyette a Linn drum szól a lemezükön. Vagy amikor megjelent a Simmons

¹⁷ Debreceni progresszív rock zenekar, 1974 és 1989 között működött.

elektromos dob, Michel¹⁸ azonnal vett egyet és az Első Emelet lemezein azokat csattogtatta, hiszen a Duran Duran¹⁹ és a Kajagoogoo²⁰ is azt használta. Akkoriban ez volt a dobhangzásdivat. Aztán a basszusgitárosok látták a kárát a fejlődésnek, mert a dobok után jöttek a szintetikus basszusok. Ezek nem a basszusgitar hangját imitálták, hanem hoztak egy újfajta hangzást. Aki nem akart lemaradni, azt használta. Minden, ami a nemzetközi piacon hallható volt, megjelent a magyar lemezeken is. Naprakészek voltunk abban az időszakban a technikai világszínvonalat illetően. Mi az idővel álltunk hadilábon. Mai ésszel nehezen felfogható, hogy harminc nap állt rendelkezésünkre, hogy elkészítsünk egy lemezt. Manapság ez soknak tűnik. A dalok keverését is egy műszak alatt kellett megoldani: reggel bementünk, és este hatra kész kellett lenni mindennel, mert jött egy másik zenekar, és széttúrták a pultot. Akkoriban nem állt még rendelkezésre olyan technika, hogy abbahagyod a munkát és másnap ugyanonnan folytatod, másnap egy másik számot kevertünk már. Egyszer Sir George Martin²¹ is meglátogatott minket egy angol delegációval. Nézegetett, kérdegetett, mondtam neki, itt ez a dal, reggel kezdtem keverni, ennyi idő telt el azóta, most itt tartok, mert estig be kell fejezni. Erre ő: „ja, hát ennyi idő alatt mi egy pergődobhangzást sem állítunk be!“. A nyugati minta, amelyet követni szerettünk volna, esetenként akár egy egész éves, vagy még több ideig tartó munka következménye volt. Nem sürgette őket az idő, hiszen a világpiacra dolgoztak. Visszavisszatértek akár többször is egy-egy dalhoz vagy hangzáshoz. Mi soha nem a világpiacra dolgoztunk, bármennyire is az volt a cél. A Neoton Família több stúdióidőt kapott, ők akár két hónapot is dolgozhattak a stúdióban. Az LGT is, de például a KFT csak harminc napot, a Moby Dick meg egy hetet, keveréssel együtt. Manapság más a dolog, mert ha egy csapat egy jó stúdióban készít egy felvételt, ami nélkülözhetetlen amúgy, az utómunkával már elbíbelődhetnek. Én úgy dolgozom, hogy egyszerre három-négy dologgal foglalkozom, amikor megunom az egyiket, előveszem a másikat, harmadnap meg folytatom az elsőt, ahol abbahagytam. A hőskorban ez nem így volt. Nagyon felkészülten jöttek a zenészek a felvételre, ha spórolni akartak a stúdióidővel, mert ha a feljátszás hamar elkészült, sokkal több idő maradt a keverésre. Nem a bénázással ment el az idő a felvétel alkalmával: nem sikerült, vegyük újra, hű, most majd biztos jobb lesz, nem! Akkor még nem voltak olyan stúdió szoftverek, amelyek a hibák kijavítását lehetővé tették, azokkal sokkal később, a Tom Tom Stúdióban találkoztam először. Persze, voltak Atari és Steinberg berendezések, de azok nem rögzítettek, csak az elektromos hangszerek vezérlésére voltak alkalmasak. Aztán megjelentek a sok sávós digitális hangrögzítő eszközök is, azok már több teret engedtek a copyzásnak. Akkoriban a kompresszorok és a limiterek garmadája ott állt és használtuk is őket, mert nem voltak még szoftveres megfejtések. A *Sound City*²² című filmet minden tanítványomnak levetítem az első órán, amikor találkozom velük. Abban a másfél órában minden benne van. Hogy lássák a mai gyerekek, mi a múlt, mert manapság azzal nem találkoznak már. Viszont ha nem tudják, hogy működött egy stúdió régen, fogalmuk sem lesz, hogy a mai eszközök mit akarnak modellezni. Mert a mai technika azt akarja modellezni, amit mi annak idején csináltunk, több-kevesebb sikerrel. Ha valaki ma leül egy audio szoftver, elé és találkozik a

¹⁸ Szentmihályi Gábor dobos.

¹⁹ 1978-ban alakult angol szinti-pop, new wave együttes.

²⁰ 1982-ben alakult angol new wave együttes.

²¹ Sir George Martin (1926–2016) angol zenei producer, a „Beatles ötödik” tagja.

²² Amerikai dokumentumfilm (2013), rendezte: Dave Grohl.

különböző plug inekkel,²³ ha nem tudja, hogy azok mit akarna lemodellezni, akkor nem lesz tisztában a dolgokkal.

A legnagyobb probléma az, hogy a mai szoftverek próbálják modellezni azt, ami régen volt, csak ez még nem megy tökéletesen! Pont abban a cipőben vagyunk, mint régen, nevesül: miért nem szól úgy? Ezt a kérdést mindig felteszik: miért nem szól úgy? Ha meghallgatsz például egy Foo Fighters²⁴-lemezt, azt analóg eszközökkel, analóg technikával rögzítették, és csak az utómunkát végzik szoftveres berendezéseken. Nálunk pedig otthon a zenészek elbarkácsolgatnak egy hangkártyával, aminek jó esetben van kettő bemenete, vagy nyolc, de olyan minőségű, amilyen – az analóg-digitál átalakító szerepébe itt most bele sem megyek, vagy a mikrofonok minőségébe, a szakértelemről meg már nem is beszélve. Működik nálunk is több, nagyon jól felszerelt analóg stúdió, ahol szalagra is rögzítenek, nem pedig szalagszimulációt használnak, csak magyar viszonylatban nagyon magas ezeknek az óradíja. Kevesen engedhetik meg maguknak, hogy egy ilyenben dolgozzanak. Ahogy mondtam, sajnos nem dolgozunk a világpiacra. Annak idején, 1977-78-ban Dr. Erdős Péter azt nyilatkozta, hogy három éven belül világsztárunk lesz, és ha valóban lett volna, az húzta volna magával a többieket, tehát egy sokkal nagyobb piacra dolgozhattunk volna. Nem így történt. A magyar könnyűzene egykori nagy piacai, a volt KGST-országok nem vevők a mai magyar zenére. A magyar piac felvevőképessége mára gyakorlatilag nulla. Itt már nincs fizikai hanghordozó. Ha egy, a világpiacon eladható produkció behoz egy csomó pénzt, abból a stúdiómunkára is többet lehet fordítani. Nálunk meg felveszik a zenéjüket otthon a konyhában vagy a próbateremben, aztán elküldik a hangfájlokat nekem, hogy keverjem össze, de már a felvételnél eldől, hogy abból mit lehet kihozni. Az én munkám egy jó felvétel esetében tud hozzátenni a produkcióhoz, egy rossz felvétel esetében inkább restauráció. Megpróbálom kihozni a maximumot, de csodát tenni nem tudok. A másik probléma a média. Én már leszoktam a rádiózásról, mert minősíthetetlenül rossz zenéket sugároznak. Olyan szinten sorvasztották el a zenészekben is az igényt, hogy az kifejezhetetlen. Ha például bejön hozzám a stúdióba egy ember és azt mondja, hogy szeretne lemezt felvenni, habár nem tud énekelni, de szokott, vagy úgy jön be valaki, hogy: „Te, figyelj, elég lesz, ha én ezt egyszer eléneklek, aztán te majd úgyis odarakod!”. Az ilyeneknek hogy magyarázod el, hogy rendben, a helyére húzom, de az iszonyatos feeling vesztéssel jár? Hogy néz ki esztétikailag, zeneileg, művészileg? Nem beszélve a prozodiáról, mert az egy külön téma. Egyesek úgy használják a magyar nyelvet, hogy börtön járna érte! Akik velem dolgoznak, addig sulykolom beléjük a prozodiát, amíg jól nem éneklük a szöveget. De amiket hallok a rádiókban, az maga a katasztrófa! Persze, vannak kivételek is természetesen, de nem ezek vannak többségben.

Rozsonits Tamás:

Mennyire fogad el egy veled dolgozó zenekar vagy szólista alkotótársként? Van mozgástered kritikai észrevételekkel?

Rozgonyi Péter:

Nem ma kezdtem a szakmát, és láttam, tapasztaltam ezt-azt, emiatt nem tudom eldönteni, hogy a „maximalista” jelző pozitív vagy negatív megítélésben részesül-e velem kapcsolatban. Nagyon sokszor alakult ki ebből vita, sőt: sértődés, hogy én maximalistának tartom magam, ha engem megkér valaki, hogy segítsék és felhatalmaz arra, hogy beleszóljak a dolgokba,

²³ Egy adott szoftverbe vagy hardverbe opcionálisan beépíthető, annak képességeit bővítő vagy módosító kiegészítő modul.

²⁴ Amerikai rockzenekar, a Nirvana dobosa, Dave Grohl alapította 1994-ben.

akkor én ezt komolyan is veszem! Igyekszem a legjobb tudásom szerint az általam vélt helyes mederbe terelni a felvétel egész folyamatát. Nem stílusokról, hanem a megvalósításról van szó. Sem a zenei stílusba, sem a dalok megítélésébe nem szólok bele, de a megvalósítás módjáról úgy gondolom, hogy van egy helyes út, amit fel is vázolok. Aztán azon vagy végig akar menni valaki, vagy nem. Jártam már úgy stúdióban nagyon híres rockzenekarral, akik azt mondták, hogy ők nem képesek nekem megfelelni, inkább ne dolgozzunk többet együtt. Jártam úgy is, hogy nagyon hálásak voltak azért, hogy mutattam egy olyan irányt nekik, amiről ők is meggyőződtek, hogy helyes. Nagyon nehéz úgy ez: a stúdióban dolgozni egy végtelenül kiszolgáltatott helyzet az üvegfal túloldalán lévő számára. Ha ott valaki beáll a mikrofon mögé, a képességeit tekintve számomra ő meztelenné válik. Nagyon intim viszony, és ezzel nem szabad visszaélni. Soha nem is éltem vele vissza. Tőlem soha nem hallott vissza senki olyan történeteket, hogy XY így, vagy úgy teljesít a felvételek során. Ezeket én megtartom magamnak. Van a hangmérnöki munkában egy nagy adag empátia és pszichológia is. Aki bejön a stúdióba és beáll a mikrofon mögé (maradva az énekeseknél), ő számomra barát, nem pedig sztár, de ezt ő is tudja és nem is viselkedik sztárként.

Rozsonits Tamás:

Soha nem próbálkozott be senki?

Rozgonyi Péter:

De. Volt, aki bejött, elnyomott valamit baromi rosszul, csettintett egyet, azt mondta, hogy ennyi, majd távozott. Amit maga mögött hagyott, az használhatatlannak bizonyult. Azt szoktam mondani a tanítványaimnak, hogy ez egy olyan szakma, ahol a szartól az ürrepülőig mindent kell csinálnunk, és ha egyszer beülsz a stúdióba és elvállalsz egy melót, azt úgy kell elvégezned, mintha életed fő műve lenne! Senkit nem érdekel, hogy te azt a bűdös életben soha többé nem fogod meghallgatni. Számítalan olyan lemezt készítettem, amit azóta sem vettem újra elő, de addig, amíg benne vagyok, maximálisan odateszem magam. Aztán amikor vége a munkának, elengedhetem. Természetesen sok olyan munkám van, amit azóta is szívesen hallgatok. Előfordul olyan helyzet is, amikor úgy ülök végig egy felvételt, mint egy növény. Nem nyilvánítok véleményt, mert ők vagy úgy gondolják, hogy jobban tudják, vagy nem is kíváncsiak senki másra. A technikai részre természetesen ilyenkor is maximálisan odafigyelek. Az a célom, hogy minden munkában megtaláljam a jót. Amiért jó benne lenni. A mulatóstól kezdve a szimfonikusig, a dzsesszen át a rockig az égvilágon mindennel találkoztam a munkám során. Kialakult bennem az a képesség, hogy mindegyikben szívesen vettem részt, mert találtam benne kihívást, vagy emberileg volt jó benne lenni. Ha valaki veszi a fáradságot és ellátogat a honlapomra, láthatja, kikkel dolgoztam és azt tudom mondani, hogy mindegyikükkel jó volt! Nagyon kevés olyan produkció akad, akikkel többé nem akarok dolgozni. Akad persze ilyen is.

Rozsonits Tamás:

Koncerteket is hangosítasz, habár téged mindenki lemezhangmérnökként ismer igazán. Mennyire átjárható a két terület?

Rozgonyi Péter:

A stúdiózás nagyon kifinomult és steril munka. A sok kísérletezés beleég az emberbe. Számomra megadatott az a lehetőség, hogy koncert körülmények között is kipróbáljam azt, amit a stúdióban már szinte rutinszerűen végzek. Nagyon szeretek koncerteket keverni, mert ott aztán nagyon éles az a helyzet, hogy kihozod a maximumot a pillanatnyi állapotból. Voltak

és vannak zenekaraim, akikkel rendszeresen járok koncertekre mint hangmérnök, de nem üzöm ezt iparszerűen. Imádok átruccanni a koncertek világába. Átvittem egy csomó megoldást a stúdiókból a koncerthangosításba, emiatt nálam talán máshogy szól egy együttes élőben. Mivel, mint mondtam, a lemezkészítések során A-tól Z-ig mindenkivel dolgoztam, ismernek a szakmában. Úgy érzem, szeretnek, és talán tisztelnek is, ami jól esik, de nem ez a létszükségletem. Sok hangosító céggel dolgozom, több felszereléssel találkozom, mindig arra ülök, amit a seggem alá tolnak, és nagyon jól megvagyok a hangosító kollégákkal. Az élő koncertek keverése minden alkalommal újra meg újra egy bizonyítási lehetőség arra, hogy ért az ember ahhoz, amit csinál. Ott nincs sumákolás. Koncerten is zenét szeretek létrehozni, nem pedig hangos lábdobot. Ha egy zenekarban a színpadon van dob, gitár, basszusgitár, billentyűsök és ének, azokat olyan harmóniába akarom hozni, mint a lemezen. Halljam az éneket, de azt is hallani akarom, amire a szólista énekel. A többi hangszert, arányosan. Nem az történik, hogy beállítok egy lábdobot, egy pergőt és az éneket, és ezek szólnak, mint az atom, hanem zenét akarok hallani a koncerteken is. Mostanában egy nagy létszámú zenekarral járok, ez az Atila Fiai Társulat, ahol öt egyenrangú énekes áll a színpadon, és egy hattagú zenekar, ezt meg kell szólaltatni. Baromi nagy kihívás! Több városban is előfordult, hogy helyi, számomra ismeretlen emberek jöttek oda hozzám a koncert végén, és azt mondták, rendszeresen járnak koncertekre, de zenekart így szólani még nem hallottak. És ez nekem elég! Ez a célom. Nem az, hogy jobb legyek bárkinél, hanem az, hogy ott, az adott közönség úgy érezze, ők most egy zenés produkciót hallanak és látnak, nem pedig egy lábdob hupog a fülükbe, és tépi le a fejüket.

És ha már a több lábón állás szóba került: televíziókban is dolgozom, főleg élő showkban, mint például az X-faktor, ami megint egy másfajta kihívást jelent: a koncert és a stúdiómunka ötvözete, talán így lehet a legjobban érzékeltetni. Stúdió körülmények között dolgozunk, de élőben. Mint régen, amikor dikekt master lemezeket készítettünk, amikor bement a zenekar a stúdióba, bemikrofonoztuk, beálltunk velük, és rögtön masterre játszottak, nem volt sok sáv és utómunka, hanem az, amit ott ők előadtak, és amit én beállítottam, azonnal ment a lemezre. Nem rádió- vagy tévéműsor, hanem egy lemez, amit aztán bármikor elő lehetett venni és meghallgatni. Tehát egy stúdió live, ahol nem volt utómunka. A negyedik „láb” a tanítás: immár hatodik éve tanítom is ezt a szakmát, két intézményben is: az egyik a Szent György Média és Informatikai Szakgimnázium, ahol hangmesterképzés folyik, két éves, OKJ-s tanfolyam. A másik a Premier Művészeti Szakgimnázium, ahol zenészképzés folyik, de mellette stúdiótechnikával is ismerkednek a növendékek, hiszen úgy gondolom, hogy egy zenész, aki akár a színpadon, akár a stúdióban alkot, annak bizonyos mértékig tisztában kell lennie azzal, hogy mi történik a másik oldalon. Mi történik a hangjával, miért az adott mikrofont kell használni, és hogyan kell vele bánni. A tanítás is kihívás számomra, és marha nagy szerencsém van, hogy mindez belefér most az életembe. Nagyon hosszú ideig, több mint két évtizedig csak a lemezstúdió létezett. Stúdióból ki, stúdióba be. Rottenbiller utca, „P” Stúdió, Proton Stúdió, E Stúdió, onnan hívott el Dorozsmai Peti²⁵ a Tom Tom Stúdióba, ahol több mint tíz évet dolgoztam. Most a saját stúdiómat, az r27stúdiót viszem. Ahogy változott a technika, változtak az igények és a ráfordítható anyagiak (egyre kevesebbet akartak stúdióra költeni a zenészek, és ezt a technika fejlődése lehetővé is tette), otthon fusznak sokan egy hangkártyával, és letöltött programokkal. Nekem sikerült valahogy átmentenem magam, a saját stúdiómban inkább az utómunkára álltam át, a feljászásokra pedig mások stúdióit

²⁵ Dorozsmai Péter, a Korál együttes dobosa, hangmérnök, producer.

használok. Ha valamire, arra mindenképpen jó volt ez a sok év, hogy mindenkit ismerek, és engem is mindenki ismer. Megtaláltam azokat a helyeket, ahol a felvételeket elkészíthetem, bár a munkám nagy részét az teszi ki, hogy az országból vagy a világ bármely pontjáról nekem küldött hanganyagok utómunkálatait végzem el. Összerakom, editálom, helyrerakom, pontosítom, összekeverem, masterelem, attól függően, hogy éppen mire van szükség. Jelenleg éppen egyszerre négy anyagon dolgozom. Így alakult át mára a lemezkészítés világa. A zenekarok sem ülnek ma már be hosszú időre együtt a stúdióba, úgy írnak új lemezanyagot, hogy otthonról egymásnak küldözgetik a sávokat, és mindenki hozzáteszi a magáét. Így aztán nem meglepő, hogy gyakran kapok keverésre „méhen kívüli” anyagokat, de abban meg ott a kihívás, ami miatt jó csinálni. A youtube „oktató” videót sajnos sokan készpénznek veszik, és annak segítségével látnak hozzá otthon a felvételekhez. Emlékszel, mint a nyomtatott újságok idején, amikor egy gitáros valamelyik erősítőgyártó cég endorsereként fényképezkedett, és itthon mindenki úgy próbálta beállítani az erősítőt a potmétereket, ahogy a reklámfotón látta! Mondván, hogy na, ettől lesz a gitárhangzásom olyan! De nem.

Rozsonits Tamás:

Megítélésed szerint szükség van ennyi hangmesterre, amennyit most képeznek?

Rozgonyi Péter:

Jó hangmesterre mindig szükség van. Szakemberhiány van. Abban az iskolában, ahol tanítok, próbálok a két év alatt minden tudást átadni, amiről úgy gondolom, hogy fontos. A mi iskolánkban valóban csak és kizárólag olyan emberek tanítanak, akik mind a mai napig gyakorlói ennek a szakmának. Ha a két év után a hallgatók levizsgáznak, és megkapják a papírt, onnantól az ő feladatuk „eladni” magukat. Ez az iskola arra ad lehetőséget, ha valahol megnyílik egy ajtó, oda ő be tudja tenni a lábát. De onnantól kezdve ez rajta múlik, mint ahogy rajtam is múltott annak idején. Senki ne képzelje azt, ha kap egy ilyen papírt, attól megnyílnak az ajtók. Amit mi pluszban adunk, az a garancia, hogy ezeket a srácokat olyan tapasztalt szakemberek tanították, akik sokat tettek már le az asztalra. Mi átadunk valamit, amit ők befogadnak annyira, amennyire tudnak. Aztán az rajtuk áll, hogy ebből mit tudnak kamatoztatni. Ez így normális, mindenhol így működik a világon. A színitanodák ontják a színészeket, a zenesulik a zenészeket, de csak egy töredékük lesz világhírű, igazából jó színész, zenész vagy hangmester.

Rozsonits Tamás:

Neked megadatott, hogy külföldön is dolgozhattál?

Rozgonyi Péter:

Igen. Dolgoztam külföldön, Angliában, ami nagyon érdekes tapasztalat volt. Marasztaltak, folytathattam volna ott. A leglényegesebb, hogy ott az égvilágon semmi nem történik másképp, mint itthon, egy dologtól eltekintve: én megszoktam azt a tempót, amiben mi dolgozunk. Ott állandóan azt mondták, hogy lassíts! Lassíts! Nem kell ma megoldanod. Itthon belém ívódott az a kényszer, hogy ennyi időm van rá és végezni kell! Ott meg azt mondogatták, hogy nyugi, nem kell sietni. Fárad a füled, pihenj! Lett volna lehetőségem visszamenni, sőt, ott is maradhattam volna, de több ok miatt visszajöttem, pedig az akkori ottani óradíjam horribilis volt az itthonihoz képest. Kimondani is értelmetlen azt a számot, de nem csak erről szólt ez az egész. Családi okok miatt visszajöttem. A mai eszemmel visszamennék, de nem bántam meg azt sem, hogy akkor nem tettem. Nem panaszkodom, mert annyi mindent csinálok most is, hogy az engem bőven kielégít. A legnagyobb tapasztalat az,

hogy nincs a kinti lemezkészítésben semmi misztikum. Sem a stúdiókban, sem az igazi hangmérnökökben nincs hiba. A zenészekben sincs, hiszen nagyon jók a hazai zenészek, sokan világszínvonalon tudnának teljesíteni, ha nem megélhetési muzsikások lennének kényszerből. Ez az, ami meghatározóan rányomja a bélyeget a minőségre. Ezen keseregni sincs értelme, mert ebben élünk. Ez van. Egy nagyobb országban jobb a helyzet, mert egy sokkal nagyobb piacra dolgoznak. A média egy másik kérdés. Egy országos rádió van, az is mit játszik? A múlt évben megjártuk Amerikát. Hat héten keresztül hadd ne mondjam, hogy ott milyen zenét hallgattunk a rádióban. Nem is az a lényeg, hogy mit hallgattam a rádióban, hanem az, hogy amilyen zenét akartam hallgatni, ahhoz választottam csatornát. Bármit, a legrészletesebb stílusirányzatra lebontva. Álltunk New Yorkban a Times Square-en és a következő együttesek koncertjét hirdették a fények: Eagles, Journey, Fleetwood Mac, Earth, Wind & Fire. Basszus! Messziről eredetetzethető probléma az, ami most itt van szerintem. Kár, hogy ide jutottunk. Mind zeneileg, mind hangzásminőségileg. Meg egyáltalán. A régi időkben, amikor azt mondtam, hogy a magyar pop-rock zenének hegemoniája volt a térségben, az akkori alternatívnak mondott zenekarokat meg lehet hallgatni. Ott volt zenélni tudás, most meg nincsen. Akkor volt prozódia, most meg affektálva énekelnek. Azért sem tudom hallgatni a magyar rádiókat, mert nem tudom felfogni, hova lettek a férfias hangú férfi énekesek.

Rozsonits Tamás:

Az általad készített lemezek felismerhetőek már a hangzásuktól. Melyek a Rozgonyi-hangkép sarokkövei?

Rozgonyi Péter:

Érdekes, amit mondasz, mert ezt már többen is említették nekem, hogy van egy rám jellemző hangkép. Nem dolgoztam ezen tudatosan amiatt, nehogy az legyen, hogy mindenre megpróbáljam azt a hangzást ráhúzni. Szerintem inkább az a helyzet, hogy van egyfajta zenei ízlésem, amit kedvelek. Ez a hangzásra vonatkozik elsősorban. Arányok, hangszínek, dinamika. Egy ideális hangkép, ami bennem él, de azonnal változtatok rajta mindig az adott produkcióhoz mérten, ha szükséges. Ha a felvételt is én készítem, akkor menet közben már kialakul a koncepció, mert a felvételek készítése során már képbe jövök arról, hogy mi a zenészek elképzelése. Ebben az esetben könnyebb a végleges hangzást kialakítani, mert csak összerakom az előzetesen begyűjtött információk alapján. Ha valaki kész sávokat küld nekem keverésre, az első hallásra egy idegen anyag, és az első benyomások hatására kialakul bennem egy kép, amit megvalósítok. Akkor ugrik a majom a vízbe, amikor ezt az „egyes mix verziót” elküldöm a megrendelőnek (akikkel a leggyakrabban személyesen nem is találkozunk, mindent online intézünk). Aztán, amikor visszajön az első reakció, akkor tudom meg, hogy jó-e az irány. Elfogadták-e, vagy sem. Szerencsére nagyon ritkán fordul elő, hogy az a válasz, hogy ők teljesen más koncepciót képzeltek el. Ebben az esetben én rugalmasan megkérdezem, mit szeretnének, és az igényeik szerint átkeverem az anyagot. Nem erősködöm, védve a magam igazát, hanem elfogadom a kéréseiket, végtére is az ő anyaguk. Van akkora rutinom, nem okoz problémát, hogy egészen mást hozzak ki ugyan abból a nyersanyagból a végére. Gyakrabban fordul elő az, hogy azt mondja a megrendelő: „Fú, hát én nem is gondoltam volna, hogy ebből ezt ki lehet hozni!” Alapvetően egy-két mixváltással elfogadják a végleges keverésemet, mindenki meglepedésére. Lehet, hogy létezik egy ún. „Rozgonyi-hangzás”, ez az általam régebben készített rocklemezekre volt inkább jellemző. Ez részben annak is volt köszönhető, hogy a stúdió nagyon meghatározta a hangzasképet. A stúdió keretein belül lehetett azért mozogni, de átlépni azokat nem tudtuk. Mára az a helyzet, hogy annyira gyorsan

változik, és sokszínűvé vált a technika, hogy most azzal kísérletezem, hogy a különböző stílusokból mentek át hangzástípusokat egy teljesen más zenei stílusba. Egyik stílus ötletet ad egy másikhoz. Ezzel színesítem az általam kevert anyagokat. Nem igazán használok sablonokat. Nincsenek rockra, popra vagy bármilyen műfajra sablonjaim. Most inkább már arra törekszem, hogy ne legyen Rozgonyi-hangzás.

Rozsonits Tamás:

Arról mi a véleményed, amikor egy általad készített régebbi felvételt remasterizálnak vagy újra feljátszanak?

Rozgonyi Péter:

Nagyon sok olyan jellegű munkám van, hogy nemrég előkerült régi hanganyagokat kell hangzásilag „leporolnom” és korszerűsíteni, amennyire lehetséges. Ezeket nem újramezve, hanem egy új mastert kapnak. Talán a mai elvárásoknak így jobban megfelelnek. Érdekes, ha akár az én régi saját felvételeimet előveszem, azokat mind-mind fel lehet piszkálni annyira, hogy megállják a helyüket a mai friss felhozatalban is. Jól szólnak egyébként, csak nem érik el azt a hangerőszintet, ami a mai elvárásoknak megfelel. Azt hallani, hogy manapság hangerőháború dúl. Azt viszont teljesen feleslegesnek tartom, hogy újra felvesznek régi lemezeket egy az egyben. Totál felesleges újra felvenni, azért, mert egykor az emberek azt szerették meg, azt szokták meg és azt akarják hallani újra és újra. Ha ma azt felpiszkálod, akkor ki tudod belőle hozni annak a régi felvételnek az erényeit kidomborítva, a mai hangzásigénynek jobban megfelelően. Jó ideig a mastering, mint munkafolyamat, nem is létezett. Akkoriban a lemezeket a mastering előtti állapotban hagytuk abba, úgy jelentek meg. Ezekkel ma semmi más teendő nincsen, mint a mai mastering technikát segítségül hívva felhozni korszerű állapotba. És kész.

Rozsonits Tamás:

Mi a szabadidődben a legkedveltebb elfoglaltságod? Mi kapcsol ki, szórakoztat és tölt fel téged?

Rozgonyi Péter:

Nyilván nagyon közhelyes, de a munkám a hobbim is. Nagyon szeretem, hiszen annyi mindent készítek, hogy nem tudom megenni. A mix is nagyon izgalmas, a koncertek keverése (a feleségem Tóth Reni²⁶ énekesnő, az ő zenekarával – Atila Fiai Társulat – járok mindenhol), vagy egy élő tévéműsor, és a vele járó izgalmas folyamatos tréninget és újabb kihívásokat jelentenek. Talán a felvétel már egy kicsit untat, de szeretem beállítani a dolgokat, de aztán nyomkodja a gombokat más. Ahhoz talán már kevesebb a türelmem, de azért ez nem látszik rajtam a stúdióban. Szeretek sportolni, rendszeresen edzek. Sok és sokféle zenét hallgatok, mert muszáj tudni, hol tart a világ, a hangzás. Na meg persze az utazás... azt nagyon szeretem! A tavaly Amerikában eltöltött sok hét nagyon izgalmasan telt. Ha utazom a családdal, annál nincs jobb kikapcsolódás számomra. Aztán jöhet a munka!

²⁶ Tóth Renáta énekes, zenepedagógus.